

Кость ПІСОЦЬКИЙ

ПОРА СІНОКОСУ

Оповідання

Він любив швидку їзду, стрімкий лет дороги під колесами, шалений поєсив вітру. Однак цього разу їхав повільно, стрілка на спідометрі ледь сягала позначки «20», але й ця швидкість здавалась йому надмірною, оскільки... хотілося подовше побути у бентежному стані передчуття зустрічі; раз у раз спинався протерти окуляри, повисмикувати траву з-під крил, поправити шолома — що там іще?.. Іноді він зводився на ноги і підставляв бахматому гіллю, що пливало у синьому повітрі назустріч, обличчя: акація м'яко вистуджувала щоки, шию, а іноді й хльоскала дошкульно, пружко, тільки йому все одно було приємно.

Дорога круто завершила вниз, до Дніпра. Тепер посадка пливла ліворуч,

а праворуч лежало сіре квадратне, в зестиглих хвилях, озеро ріллі — умиротвореної після живи. Небо було переповнене птаством, висвятувало й курликало на всі голоси, і цей клопітливий і клекопливий гамір чувся навіть крізь рідке пахання мотоцикла.

А ще довкола чулося безліч запахів: полину, чебрецю й перегрітого машинного мастила, запорошеної дороги і навіть — сонця. Так, він міг заприсягтися, що відчуває запах сонця, солодкувато-теплий, схожий на запах свіжого молока. Всі ці запахи зливалися в хмільно-терпкий шал літа. Дочекавшись, доки те хвилювання заповнило все тіло, він прудко відштовхнувся ногами і покотив униз беззвучно, мов дивовижний земний птах...

Оксані імпонувала його звичка — з'являтися перед нею несподівано. Цього разу все ж здригнулася, коли за спиною зашерехотіла зачеплена ним гілка. Позв очі пролетів жмуток тополиного пуху, покотив по воді.

Вона стояла, виповнена болісною радістю зустрічі. Лише світле її волосся стрімко летіло, пливало на хвилях вітру, переливалося.

Він зігнав з обличчя посмішку, остерігаючись так просто віддатися радісній легкості, якою раптом наповнився світ. Вона виклично повернулася обличчям назустріч сонцю, напружилася, за її плечима до самого горизонту кришталеве й чисто синє Дніпро. Втім, біля берега ріка була сліпучо-яскравою, животрепетною, погодувалися — ніби Дніпро дихав — попід берегом зелені очеретяні хащі. Завваживши її на цьому вогненному тлі, він мимоволі провів долонею по обличчю, немов хотів переконатися у достовірності того, що бачив. Та одночасно із захопленням в його мозкові народився сумнів: невже... йому належить усе це?

Вона і це вогненне чародійство, яке діється сьогодні з рікою!

Невже лише для них двох, маленьких, які випадково зустрілися нинішньої весни, людей — такий дивний, весь із світла і руху, блакиті і сонця, великий і тривожний світ?!

Вона повернулася, склала долоні, золотисто заискрилося її волосся — він збачнув, на чому тримається прекрасний сьогоднішній світ гармонії: на контрастах. На динаміці. На протиставленні їй — всього оточуючого: чорного корча біля ніг, німого жовтого піску, блакитної безформності води...

І заллющив очі: хотілося навечно закарбувати цю мить у пам'яті.

— Володю!

— Це нестерпно тяжко — не бачити тебе, Оксано, цілий день... Не чути твого голосу...

— Рідний мій...

В синій дзвін неба з новою силою вдарило сонце — загуло, урочисто і чисто...

Він поклав на коліна їй голову, дослухався пружкої прохолоди трав.

І роздумував: так, щойно почався відлік часу перебування його в іншому світі.

Бо в цьому світі все однаково багатозначне — стеблина лісової м'яти і сонце над головою, жовті порохи на кедах і ріка, лагідна шорсткість її долонь і спів птахів...

— Там сіно возять, — сказав він. — Усі...

Вона стерла з його щоки засохлу кров, доторкнулася до пораненого місця вустами. І йому здавалось, що, ширяючи, він усе вище й вище злітає над землею і що вже підступає, ось вона, невагомість...

Відтак вона побачила великого білого метелика, що кружляв над ними. З дитячою зворушливою наївністю простягнула до нього руку: сідай! Він зрозумів її порив і поспівчував: Оксанина забавка була нездійсненною. Втім, вона й сама це зрозуміла, бо її очі потьмяніли, наповнилися смутком. Здалося, в цю мить в її житті має трапитися щось дуже важливе! Навбравшись снаги й одчайдушності, хоробро зазірнула в його очі:

— Я... дуже хвилююсь...

Його пальці лагідно перебирали її невловиме, аж ніби нематеріальне волосся, затім легко ковзнули по шії, плечах, руках. Затамувавши подих, вона слухала...

І думала, як це багато — вони двоє, Дніпро, сонце, трави...

І настільки це страшно й порожньо — світ без нього.

І зовсім не було б шкода, думала Оксана, коли б сьогоднішній день якесь небесна сила зарахувала їй за десять років життя. А наступні десять вона сама віддала б за ще один такий день, хоча...

В єдиному пориві похлопувалися, зніжовіло роззиралися докіль. Мовчки бродили по міліні, лякаючи мальків та полохаючи жабенят. Бігали по піщаному березі, залишаючи відбитки босих ніг, щось галасували одне до одного, а що — це було не так важливо.

І раптом, затамувавши подих, відчули, що з серця стукотять разом.

З острахом дослухалися, чи це справді так. І на відкинутій у траву її долоні, змахуючи крильцями, сидів великий білий метелик.

Гаряча Оксанина сльоза упала йому на щок:

— Хіба тобі зле?

— Навпаки, добре. І все ж я не можу позбутися відчуття, що вона крадена, наша сьогоднішня радість, і що за нею... хтось підглядає.

— Не говори так, прошу тебе... У кого нам красти, скажи, у самих себе? Так не буває...

— На жаль, так є...

— Помиляєшся. Для мене якщо і є щось на цьому світі, так це ти, чуєш?

— Скажи, невже я така... гарна? Оно й веснянки з'являються... Яких у мене не було зроду-віку...

— Не в красі справа.

— А в чому?

— Діамант — приваблює грою кольорів. І разом з тим холодний, а я все життя шукав для себе хлібне зернятко... І знайшов, чуєш? І не збираюся ним ні перед ким поступатися! І ні я, ні ти не винні, що це трапилось нинішньої весни. Так само, як не винні ми, що сходить сонце, а потім наступає ніч...

— Краще — день...

— Мабуть, — погодився задумливо він. — Хоча б тому, що вдень ми в будь-яку хвилину можемо скочити на наші мотоцикли — і...

— І все ж мені здається, що невчасно

у нас усе це. І недоречно. І взагалі... — Оксана вказівним пальцем постукала в його долоню, — чи може в житті бути банальнішою ситуація, ніж наша? І сумніш? Адже я, коли хочеш знати, також знайшла... хлібне зернятко! Це ти...

Він рішуче підвісяв, спохмурнів. Взявши її за руки, зазірнув у вічі:

— Скоро у нас все буде інакше, повір! Я сьогодні ж піду до нього і все скажу. Все! І тоді нам не треба буде сидати на мотоцикли й втікати зі своєю любов'ю світ за очі.

— Боюся, що це нічого не дасть: я його добре знаю...

— Подивимось...

Він знову поклав їй на коліна голову, ще одна гаряча сльозина впала на його щок.

Голова колгоспу Литовченко звисв крізь прочинені дверцята «уазика» одну ногу, гойднув нею:

— Це неможливо...

— Але це необхідно, зрозумійте!

Дверцята «уазика» рипнули:

— Ні! І заспокойся, будь ласка. І вислухай все до кінця: був би ти, скажімо, мірошником, фельдшером — грець з тобою, гуляй-женить тиждень. Але ж — крадий механізатор у районі! І на тобі, в розпал сінокошу — весілля: ти особисто щось подібне бачив? Чуєш? А люди що скажуть? Оно, поглянь...

На степовій дорозі в напрямку ферм везли сіно — на підводах, машинах, тракторах з причепами. А біля ферм уже вивершувалися зелені ожереди і працювала, перемелюючи траву на борошно, машина.

— Зрозумів? Це і є той самий день, котрий годує рік... Все!

— Але ж у нас — серйозно!

— Що? Серйозно? Давай поміркуюємо і про це. Тобі скільки? Двадцять п'ять. А мені? П'ятдесят. Як вважаєш, кому з нас видніше, що серйозно, а що — ні? Мені, ясна річ. Так ось, той самий я і говорю тобі з повною відповідальністю: пора сінокошу! Що тут незрозуміло?

— Але ж ми зустрілися!

— Гарзд, зустрілися, з ким не буває. Припустимо, навіть сподобалися одне одному. Візьмемо в кінці кінців найгірший варіант — любов: ну й що з того? Все кидати — і на вас, красеньких, дивитися? Весілля бабахати! Єдиного не розумію:

коли це ви... встигли від землі відірватися? Коли перестали її поважати? Ширяєте все, молодь, у своїх захмарних висотах... Ні! Бо гріш ціна мені буде, якщо допущу щось подібне під час сінокошу. Одне слово, йди й не бався мені в любов, бо й справді розгніваюся...

— Дитина у нас буде... З вашою Оксаною...

— Що? Так це, виходить, моя донька? Та це... Це... Це...

Літо грюкнувши дверцятами «уазика», задихаючись від гніву, з перекошеним від батьківської образи й болю обличчям, Литовченко двічі оббіг навколо автомашини:

— Так це ви з нею?

Не дочекавшись відповіді, описав ще одне стрімке коло:

— Щенята ви погані, ось хто ви після цього!

— Ми — люди, і я попрохав би...

— Брешеш! У людей оно — сінокіс! Від зорі до зорі! По три норми за день сіна накошують! А щенята в цей час блудять, зрозумів? Та ще й... дитиною налякати захотів: не набачився я такої дивини за п'ятдесят років... Ні!

— Це ваше останнє слово?

— Останнього хочеш? А ось і воно: марш на сінокіс! І щоб без чотирьох норм!.. на очі мені не потрапляв, зяток! А на неї, таку метку, я подивлюся через два-три місяці... І люди нехай подивляться... І вона — людям у вічі, якщо до сих пір не зрозуміла, що таке сінокіс... То-то, приглядаюся, хода ніби змінилася у неї! Красуня!

Гаркнувши двигуном, «уазик» стрімко помчав заплученою дорогою туди, де скиртували сіно. Він ще довго дивився йому вслід, аж поки не осів здійнятий машиною коричневий туман. Похмурий, заклавши до кишені руки, поплівся додому, відчуваючи, що в свідомості, немов живі неприємні істоти, все ще ворухаться слова Литовченка про сінокіс...

Косу знайшов на горищі, довго відточував її брусом. Перевіривши нігтем гостроту жала, лишився задоволений... Якщо вже на те пішло! І рішуче закрокував на сінокіс. Він ще не знав, що опівдні буде їсти свіженькі гарячі пиріжки, запиваючи їх холодним молоком, і смак цих уперше в житті спечених Оксаною пиріжків він буде пам'ятати все життя...